

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Правові засади діяльності фондового ринку України”	5
Теми самостійної роботи студентів.....	6
Список літератури	24

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Тищенко*

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

**з дисципліни
“ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВОГО
РИНКУ УКРАЇНИ”
(для спеціалістів)**

Зам. № ВКЦ-4896

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний графаретний. Ум. друк. арк. 1,74. Обл.-вид. арк. 1,26.
Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Підготовлено доцентом кафедри фінансового та банківського права
В. В. Токарем

Затверджено на засіданні кафедри фінансового та банківського права
(протокол № 5 від 21.12.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Токар В. В. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Правові засади діяльності фондового ринку України”. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 28 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, теми самостійної роботи студентів, питання для самоконтролю, практичні завдання, тестові завдання для самоконтролю та список літератури.

39. *Гаршина О. К.* Цінні папери: Навч. посіб. до виконання завдань. — Краматорськ, 2004.
40. *Гусева И. А.* Практикум по рынку ценных бумаг. — М.: Юристъ, 2000.
41. *Жуков Е. Ф.* Ценные бумаги и фондовые рынки. — М.: Банки и биржи, 1995.
42. *Загородній А. Г., Вознюк Г. Л.* Цінні папери. Фондовий ринок: Термінол. слов. — 2-ге вид., випр. і допов. — Львів: Бак, 1999.
43. *Калина А. В., Корнеев В. В., Кощев А. А.* Рынок ценных бумаг (теория и практика). — К.: МАУП, 1999.
44. *Кравченко Ю.* Рынок ценных бумаг в вопросах и ответах: Учеб. пособие. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2003.
45. *Лилин В.* Ценные бумаги и фондовая биржа. — М.: Филинь, 1998.
46. *Мозговий О. М.* Фондовий ринок: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 1999.
47. *Мороз А. М.* Банківська енциклопедія. — К., 1993.
48. *Павлов В. І., Пилипенко І. І., Кривов'язюк І. В.* Цінні папери в Україні: Навч. посіб. — 2-ге вид., допов. — К.: Кондор, 1994.
49. *Суторміна В. М., Савчук Н. В.* Фондовий ринок: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. (спец. “Фінанси” і “Банківська справа”). — К.: КНЕУ, 2001.
50. *Торгівля цінними паперами в Україні: Навч. посіб. // К. К. Бовкун, Д. С. Бутенко, П. Ф. Григор'єв та ін. / Передм. Є. Р. Іванова.* — К.: АДС УМКЦентр, 2008.
51. *Цінні папери: історія та сучасність / О. Мозковий, А. Головка, О. Науменко, Ю. Ровенський.* — Одеса: КП ОМД, 2003.
52. *Яроцький В. Л.* Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): Монографія. — Харків: Право, 2006.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета вивчення курсу “Правові засади діяльності фондового ринку України” — сформувані у студентів знання про цінні папери та правові засади функціонування фондового ринку, його структури і принципів регулювання, надати системну інформацію про діяльність на фондовому ринку.

Завдання: розкрити правову сутність цінних паперів, охарактеризувати особливості розміщення та обігу цінних паперів на фондовому ринку; виявити особливості нормативно-правового регулювання фондового ринку, охарактеризувати основних учасників ринку цінних паперів і механізми взаємодії між ними; розкрити сутність фондової біржі; охарактеризувати основні угоди з цінними паперами, які здійснюються на фондовому ринку.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни “Правові засади діяльності фондового ринку України” визначається навчальною програмою цієї дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

Основними формами самостійної роботи студентів з дисципліни “Правові засади діяльності фондового ринку України” є:

- опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов'язкових і додаткових літературних джерел;
- виконання домашніх завдань;
- вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- підготовка до різних форм поточного контролю;
- пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою;
- написання реферату за заданою проблематикою;
- аналітичний розгляд наукових публікацій.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати навчальну літературу, відповідні нормативно-правові акти. Перевірку засвоєння знань студенти здійснюють за допомогою питань для самоконтролю, які охоплюють основні положення, що підлягають самостійному засвоєнню студентами відповідно до кожної, передбаче-

24. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження Правил проведення перевірок діяльності емітентів та саморегульованих організацій на ринку цінних паперів” від 08.07.2003 р. № 302.
25. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження Порядку та умов видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку, переоформлення ліцензії, видачі дубліката та копії ліцензії” від 26.05.2006 р. № 345.
26. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження положення про діяльність саморегульованої організації професійних учасників фондового ринку, яка об'єднує компанії з управління активами” від 29.09.2004 р. № 415.
27. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу учасниками ринку цінних паперів” від 04.10.2005 р. № 538.
28. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження принципів корпоративного управління” від 11.12.2003 р. № 571.
29. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження Положення про особливості здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів” від 02.11.2006 р. № 1227.
30. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження Правил (умов) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами” від 12.12.2006 р. № 1449.
31. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження положення про функціонування фондових бірж” від 19.12.2006 р. № 1524.
32. *Рішення* ДКЦПФР “Про затвердження Правил розгляду справ про порушення вимог законодавства на ринку цінних паперів та застосування санкцій” від 11.12.2007 р. № 2272.
33. *Агарков М. М.* Основы банковского права: Учение о ценных бумагах. — М.: БЕК, 1994.
34. *Агарков М. М.* Учение о ценных бумагах. — М.: 1993.
35. *Алексеев М. Ю.* Рынок ценных бумаг. — М.: Финансы и статистика, 1992.
36. *Алехин Б. И.* Ценные бумаги: Учебник / Под ред. В. И. Колесникова, В. С. Торкановского. — М.: Финансы и статистика, 2000.
37. *Андреев В. К.* Рынок ценных бумаг. Правовое регулирование: курс: Курс лекций. — М., 1998.
38. *Бердникова Т. Б.* Рынок ценных бумаг и биржевое дело: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2003.

ної для самостійного вивчення теми дисципліни “Правові засади діяльності фондового ринку України”.

Поряд з питаннями для самоконтролю та практичними завданнями кожна тема самостійного вивчення передбачає декілька тестових завдань для самоконтролю. Тестові завдання для самоконтролю складено відповідно до програми навчальної дисципліни “Правові засади діяльності фондового ринку України” для поточної перевірки знань студентів.

Виконання домашнього завдання з дисципліни “Правові засади діяльності фондового ринку України” має на меті закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмій студента з навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання.

Поряд із вивченням законодавства доречно вивчати і аналізувати також практику його реалізації, обставини і причини прийняття актів, які вивчаються, відношення до них практиків і громадськості. Обсяг об’єктів порівняльного вивчення повинен бути максимально вичерпним.

Практичні завдання, передбачені для кожної теми включають в себе підготовку до тематичних колоквиумів, а також написання рефератів та доповідей за заданими питаннями.

При підготовці до тематичного колоквиуму студенти опрацьовують нормативно-правові акти у сфері регулювання фінансових відносин. Особливу увагу слід приділити засвоєнню рекомендованої основної та додаткової літератури за кожною темою.

Одним із важливих засобів у засвоєнні знань є написання рефератів. Написання реферату за заданою проблематикою необхідно починати з власного, добре продуманого вступу. У вступі визначається мета дослідження, з максимально можливою точністю встановлюються рамки теми, визначаються методи її дослідження. Він служить перехідним містком до основного дослідження. В ньому повинно бути відображено практичне і теоретичне значення теми.

В основній частині роботи мова повинна йти про зміст досліджуваної проблеми. Наслідком проведеного дослідження можуть бути пропозиції щодо національного законодавства у сфері фінансового регулювання. У цьому випадку необхідно дати чітке обґрунтування того, чому саме таке рішення є єдино правильним.

Робота завершується висновками.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

4. Закон України “Про акціонерні товариства”.
5. Закон України “Про банки та банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р.
6. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”.
7. Закон України “Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян”.
8. Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом”.
9. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.
10. Закон України “Про інвестиційну діяльність”.
11. Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”.
12. Закон України “Про іпотеку”.
13. Закон України “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати”.
14. Закон України “Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні”.
15. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення”.
16. Закон України “Про страхування”.
17. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок”.
18. Закон України “Про господарські товариства”.
19. Наказ ДКЦПФР “Про затвердження Положення про організаційно оформлені позабіржові торговельно-інформаційні системи” від 23.12.1996 р. № 328.
20. Наказ ДКЦПФР “Про затвердження положення про саморегульовану організацію ринку цінних паперів” від 23.12.1996 р. № 329.
21. Рішення ДКЦПФР “Про затвердження правил випуску та обігу фондових деривативів” від 24.06.1997 р. № 13.
22. Рішення ДКЦПФР “Про затвердження Порядку контролю за дотриманням Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів” від 17.04.2003 р. № 162.
23. Рішення ДКЦПФР “Про затвердження Доповнень до Положення про діяльність саморегульованої організації професійних учасників ринку цінних паперів” від 30.05.2005 р. № 247.

67. Завдання фондової біржі.
68. Функції фондової біржі.
69. Ознаки класичної фондової біржі.
70. Члени фондової біржі та вимоги до них.
71. Органи управління фондової біржі.
72. Правила та внутрішні документи фондової біржі.
73. Характеристика основних угод з цінними паперами, які здійснюються на фондовій біржі.
74. Види розпоряджень.
75. Вимоги до цінних паперів, які котуються на фондовій біржі.
76. Лістинг.
77. Делістинг.
78. Поняття саморегульвних організацій.
79. Організаційно-правова форма саморегульвних організацій.
80. Нормативно-правова характеристика основних видів цінних паперів.
81. Нормативно-правова характеристика акцій.
82. Класифікація акцій.
83. Класифікація облігацій.
84. Поняття та основні характеристики векселів.
85. Особливості національного вексельного законодавства.
86. Реєстрація випуску акцій.
87. Реєстрація випуску облігацій.
88. Реєстрація випуску інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду.
89. Реєстрація випуску акцій корпоративного інвестиційного фонду.
90. Іпотечні цінні папери: види та характеристики.
91. Умови випуску іпотечних цінних паперів.
92. Поняття похідних цінних паперів.
93. Ф'ючерсний контракт.
94. Опціон.
95. Особливості обігу похідних цінних паперів на організаційно оформленому фондовому ринку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України.
2. Господарський кодекс України.
3. Цивільний кодекс України.

оцінка “відмінно” – студент повно і всебічно розкриває питання теми, винесені на самостійне опрацювання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідної теми і може аргументовано її доводити;

оцінка “добре” – загалом рівень знань студентів відповідає викладеному вище, але мають місце деякі упущення при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, обґрунтування неточні, не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами;

оцінка “задовільно” – студент розкрив питання, винесені на самостійне опрацювання, в загальних рисах, розуміє їх суть, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно і несамостійно;

оцінка “незадовільно” – студент не в змозі дати відповідь на поставлене запитання, або відповідь неправильна, студент не розуміє суті питання, не може зробити висновки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Фондовий ринок України
1	Поняття фондового ринку
2	Форми регулювання ринку цінних паперів
3	Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку
	Змістовий модуль II. Правове регулювання учасників фондового ринку
4	Емітенти та інвестори в цінні папери
5	Торговці цінними паперами
6	Національна депозитарна система

1	2
7	Змістовий модуль III. Правове регулювання інституційних інвесторів Інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)
8	Компанія з управління активами
9	Правовий режим діяльності інших видів інституційних інвесторів
10	Змістовий модуль IV. Правове регулювання фондової біржі як організатора торгівлі Поняття, завдання та функції фондової біржі
11	Правовий статус саморегульованих організацій на ринку цінних паперів
12	Змістовий модуль V. Правове регулювання інструментів ринку цінних паперів Поняття, сутність і класифікація цінних паперів
Разом годин: 81	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

з дисципліни

“ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Змістовий модуль I. Фондовий ринок України

Тема 1. Поняття фондового ринку

1. Поняття ринку цінних паперів (фондового ринку)
2. Класифікація ринку цінних паперів.
3. Функції фондового ринку.

Практичні завдання

1. Написати реферат на тему “Ринок цінних паперів в Україні”.
2. Підготувати доповідь на тему “Первинний ринок цінних паперів”.

Тести для самоперевірки

1. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок”, фондовий ринок (ринок цінних паперів) – це:

- а) сукупність учасників фондового ринку;

33. Комерційний банк як емітент цінних паперів.
34. Державний контроль за емітентами.
35. Поняття інвесторів у цінні папери.
36. Класифікація інвесторів у цінні папери.
37. Стратегічний інвестор у цінні папери.
38. Портфельний інвестор у цінні папери.
39. Поняття професійної діяльності на фондовому ринку.
40. Види професійної діяльності на ринку цінних паперів.
41. Брокерська діяльність.
42. Дилерська діяльність.
43. Діяльність з управління цінних паперами.
44. Обмеження на суміщення видів професійної діяльності на фондовому ринку.
45. Характеристика професійних учасників фондового ринку.
46. Ліцензування професійних учасників фондового ринку.
47. Характеристика критеріїв відбору професійних учасників ринку цінних паперів.
48. Сертифікація фахівців на ринку цінних паперів.
49. Поняття торговельної діяльності на ринку цінними паперів.
50. Організаційно-правова форма торговців цінними паперами.
51. Поняття національної депозитарної системи.
52. Структура національної депозитарної системи.
53. Прямі учасники національної депозитарної системи.
54. Опосередковані учасники національної депозитарної системи.
55. Національний депозитарій.
56. Нормативно-правове регулювання діяльності депозитаріїв.
57. Поняття зберігача.
58. Поняття реєстраторів власників іменних цінних паперів.
59. Сутність інститутів спільного інвестування.
60. Нормативно-правове регулювання діяльності корпоративного інвестиційного фонду.
61. Нормативно-правове регулювання діяльності пайового інвестиційного фонду.
62. Поняття інвестиційної декларації.
63. Організаційно-правова форма компанії з управління активами.
64. Показники фінансової стійкості компанії з управління активами.
65. Нормативно-правове регулювання діяльності недержавних пенсійних фондів.
66. Поняття фондової біржі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття ринку цінних паперів.
2. Класифікація фондового ринку.
3. Функції ринку цінних паперів.
4. Складові фондового ринку.
5. Первинний ринок цінних паперів.
6. Вторинний ринок цінних паперів.
7. Сутність внутрішнього регулювання ринку цінних паперів.
8. Поняття зовнішнього регулювання ринку цінних паперів.
9. Поняття державного регулювання фондового ринку.
10. Сутність саморегулювання ринку цінних паперів.
11. Поняття громадського регулювання.
12. Взаємодія видів регулювання ринку цінних паперів.
13. Основні принципи регулювання ринку цінних паперів.
14. Процес регулювання фондового ринку.
15. Ліцензування професійних учасників ринку.
16. Поняття контролю та нагляду.
17. Регулятивна інфраструктура ринку цінних паперів.
18. Роль держави у регулюванні ринку цінних паперів.
19. Держава як учасник ринку цінних паперів.
20. Структура та функції органів державного регулювання ринку цінних паперів.
21. Спеціальний державний орган, який здійснює регулювання ринку цінних паперів.
22. Функції Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
23. Структура Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
24. Компетенція Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
25. Особливості формування системи державного регулювання на ринку цінних паперів, який розвивається.
26. Поняття емітентів цінних паперів.
27. Класифікація емітентів цінних паперів.
28. Органи місцевого самоврядування як емітенти цінних паперів.
29. Юридичні особи як емітенти цінних паперів.
30. Акціонерні товариства та їх види.
31. Статутний фонд акціонерного товариства.
32. Порядок збільшення (зменшення) розміру статутного фонду (капіталу) акціонерного товариства.

- б) сукупність правовідносин між учасниками фондового ринку щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів);
  - в) правильні відповіді “а” і “б”;
  - г) немає правильної відповіді.
- 2. За технологією обороту цінних паперів фондовий ринок поділяється на:**
- а) первинний і вторинний;
  - б) організований і неорганізований;
  - в) біржовий і позабіржовий;
  - г) немає правильної відповіді.
- 3. За ступенем регулювання фондовий ринок поділяється на:**
- а) первинний і вторинний;
  - б) організований і неорганізований;
  - в) біржовий і позабіржовий;
  - г) немає правильної відповіді.
- 4. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок” первинний фондовий ринок – це:**
- а) сукупність правовідносин, пов’язаних із розміщенням цінних паперів;
  - б) сукупність правовідносин, пов’язаних з обігом цінних паперів;
  - в) правильні відповіді “а” і “б”;
  - г) немає правильної відповіді.
- 5. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок”, вторинний фондовий ринок – це:**
- а) сукупність правовідносин, пов’язаних із розміщенням цінних паперів;
  - б) сукупність правовідносин, пов’язаних з обігом цінних паперів;
  - в) правильні відповіді “а” і “б”;
  - г) немає правильної відповіді.
- 6. Залежно від строку виконання угод фондовий ринок поділяється на:**
- а) первинний і вторинний;
  - б) організований і неорганізований;
  - в) біржовий і позабіржовий;
  - г) касовий і строковий.

Література [1–3; 17; 46]

Тема 2. Форми регулювання ринку цінних паперів

1. Основні принципи регулювання ринку цінних паперів.
2. Форми регулювання ринку цінних паперів.
3. Моделі регулятивної інфраструктури ринку цінних паперів.
4. Структура та форми державного регулювання ринку цінних паперів.
5. Фінансовий моніторинг на ринку цінних паперів.

Практичні завдання

1. Написати реферат на тему “Моделі регулятивної інфраструктури фондового ринку”.
2. Підготувати доповідь на тему “Українська трансформаційна модель регулювання фондового ринку”.

Тести для самоперевірки

1. **Строк дії ліцензії на провадження професійної діяльності з торгівлі цінними паперами становить:**
  - а) 3 роки;
  - б) 5 років;
  - в) 10 років;
  - г) строк дії не обмежено.
2. **Керівник торгова цінними паперами (його філій або інших відокремлених підрозділів) при здійсненні будь-якого виду діяльності з торгівлі цінними паперами повинен мати стаж роботи на фондовому ринку (не стосується банків) не менше:**
  - а) одного року;
  - б) двох років;
  - в) трьох років;
  - г) п'яти років.
3. **Сертифіковані фахівці торгова цінними паперами (його філій або інших відокремлених підрозділів) можуть працювати не більше ніж:**
  - а) в одного торговця цінними паперами;
  - б) у двох торговців цінними паперами;
  - в) у трьох торговців цінними паперами;
  - г) немає обмежень.
4. **Сертифікації підлягають:**
  - а) особи, які безпосередньо здійснюють або мають намір безпосередньо здійснювати операції на ринку цінних паперів;

- б) товаророзпорядчі цінні папери;
- в) похідні цінні папери;
- г) усі відповіді правильні.

5. До емісійних цінних паперів не належать:

- а) акції;
- б) векселі;
- в) облігації підприємств;
- г) іпотечні сертифікати;

6. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок” за формою випуску цінні папери поділяються:

- а) на емісійні та неемісійні;
- б) документарні та бездокументарні;
- в) іменні, на пред'явника та ордерні;
- г) забезпечені та незабезпечені.

7. До пайових цінних паперів належить:

- а) іпотечний сертифікат;
- б) ощадний сертифікат;
- в) інвестиційний сертифікат;
- г) правильні відповіді “а” і “б”.

8. До боргових цінних паперів належить:

- а) іпотечний сертифікат;
- б) ощадний сертифікат;
- в) інвестиційний сертифікат;
- г) правильні відповіді “а” і “б”.

9. Варант — це різновид:

- а) опціону на купівлю;
- б) опціону на продаж;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

10. Емітентами опціонів можуть бути тільки:

- а) юридичні особи — торговці цінними паперами, які є членами фондової біржі або учасниками торговельно-інформаційної системи;
- б) торговельно-інформаційна система;
- в) клірингово-розрахункова палата;
- г) банк.

Література [1–3; 17; 22–30; 46; 50]

Змістовий модуль V. Правове регулювання інструментів ринку цінних паперів

Тема 12. Поняття, сутність і класифікація цінних паперів

1. Поняття цінного паперу.
2. Класифікація цінних паперів.
3. Документарна та бездокументарна (електронна) форми цінного паперу.
4. Похідні цінні папери: опціони, ф'ючерси.
5. Пайові цінні папери.
6. Боргові цінні папери.
7. Державні цінні папери.
8. Товаророзпорядчі цінні папери.
9. Іпотечні цінні папери.
10. Державна реєстрація емісії цінних паперів.

Тести для самоперевірки

- 1. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок” цінні папери за формою існування поділяються:**
  - а) на документарні та бездокументарні;
  - б) пайові та боргові;
  - в) біржові та позабіржові;
  - г) немає правильної відповіді.
- 2. Підтвердженням права власності на цінні папери в разі знеухомлення цінних паперів чи їх емісії в бездокументарній формі є:**
  - а) сертифікат;
  - б) глобальний сертифікат;
  - в) виписка з рахунку в цінних паперах;
  - г) немає правильної відповіді.
- 3. Відповідно до Закону України “Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні” за формою випуску, цінні папери поділяються:**
  - а) на документарні та бездокументарні;
  - б) пайові та боргові;
  - в) біржові та позабіржові;
  - г) немає правильної відповіді.
- 4. Згідно з Цивільним кодексом України до груп цінних паперів у цивільному обороті належать:**
  - а) пайові цінні папери;

- б) керівні посадові особи юридичних осіб, що здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів і мають відповідний дозвіл;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

Література [1–3; 17; 22–30; 46; 52]

Тема 3. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку

1. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР).
2. Контрольно-ревізійна діяльність на ринку цінних паперів.
3. Заборонені види угод та діяльності на ринку цінних паперів.
4. Система санкцій за порушення законодавства про цінні папери.

Тести для самоперевірки

- 1. Голова Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України призначається:**
  - а) Президентом України;
  - б) Верховною Радою України;
  - в) Президентом за погодженням з Верховною Радою України;
  - г) Кабінетом Міністрів України.
- 2. ДКЦПФР має право вилучати під час проведення перевірок документи, що підтверджують факти порушення актів законодавства про цінні папери на строк до:**
  - а) трьох діб;
  - б) п'яти діб;
  - в) десяти діб;
  - г) немає правильної відповіді.
- 3. Визначте, які нормативні акти приймає ДКЦПФР України:**
  - а) закони;
  - б) рішення;
  - в) постанови;
  - г) правила.
- 4. Визначте, ким призначається та звільняється з посади голова територіального управління ДКЦПФР України:**
  - а) Президентом України;
  - б) Верховною радою України;
  - в) Кабінетом Міністрів України;
  - г) ДКЦПФР України.

5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку є державним органом:

- а) законодавчої влади;
- б) виконавчої влади;
- в) судової влади;
- г) немає правильної відповіді.

6. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку утворюється у складі Голови комісії та ... її членів:

- а) шести;
- б) десяти;
- в) дванадцяти;
- г) п'ятнадцяти.

Література [1–3; 6; 46; 52]

Змістовий модуль II. Правове регулювання учасників фондового ринку

Тема 4. Емітенти та інвестори в цінні папери

1. Емітенти цінних паперів: поняття та класифікація.
2. Емітенти цінних паперів: держава, органи місцевого самоврядування, юридичні особи.
3. Акціонерні товариства та їх види.
4. Інвестори в цінні папери: поняття та класифікація.
5. Стратегічний та портфельний інвестори в цінні папери.

Тести для самоперевірки

1. Учасниками фондового ринку є:

- а) емітенти;
- б) інвестори;
- в) особи, що здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів;
- г) усі відповіді правильні.

2. Визначте, з якого моменту виникають обов'язки емітента щодо емітованих ним цінних паперів:

- а) з моменту реєстрації відповідного випуску цінних паперів;
- б) з моменту, що передбачений умовами випуску;
- в) з моменту їх передачі емітентом або його вповноваженою особою одержувачу (покупцю) чи його вповноваженій особі;
- г) з моменту початку первинного розміщення відповідного випуску цінних паперів.

8. Внесення та перебування облігацій підприємств у другому рівні лістингу фондової біржі здійснюється, якщо емітент існує не менше:

- а) одного року;
- б) двох років;
- в) трьох років;
- г) немає правильної відповіді.

9. Організовувати торгівлю на фондовому ринку можуть:

- а) торговці цінними паперами;
- б) емітенти;
- в) фондові біржі;
- г) усі відповіді правильні.

10. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок” мінімальний статутний капітал фондової біржі дорівнює:

- а) 1 млн грн;
- б) 2 млн грн;
- в) 3 млн грн;
- г) 5 млн грн

11. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок” мінімальний статутний капітал для фондових бірж, що здійснюють кліринг та розрахунки, дорівнює:

- а) 1 млн грн;
- б) 3 млн грн;
- в) 5 млн грн;
- г) 6 млн грн.

Література [1–3; 17; 31; 32; 46; 50]

Тема 11. Правовий статус саморегульвних організацій на ринку цінних паперів

1. Поняття саморегульвних організацій.
2. Організаційно-правова форма саморегульвних організацій.
3. Сучасні тенденції функціонування саморегульвних організацій в Україні.

Практичні завдання

Підготувати доповідь на тему “Саморегульвні організації в Україні: тенденції нормативно-правового регулювання”.

Література [1–3; 17; 26; 46; 50]

- в) фізичні особи;
- г) правильні відповіді “б” і “в”.

3. До біржових угод належать:

- а) касові угоди;
- б) строкові угоди;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

4. До строкових біржових угод належать:

- а) тверді (прості) угоди;
- б) угоди із премією;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

5. Внесення та перебування облігацій підприємств у першому рівні лістингу здійснюється відповідно до такої мінімальної вимоги:

- а) емітент існує не менше трьох років;
- б) вартість чистих активів емітента або особи, яка надає забезпечення виконання зобов'язань за випуском, становить не менше 100 млн грн;
- в) в емітента або особи, яка надає забезпечення повного виконання зобов'язань за випуском, немає збитків за підсумками двох фінансових років з останніх трьох фінансових років;
- г) усі відповіді правильні.

6. Внесення та перебування облігацій місцевої позики в першому рівні лістингу здійснюється відповідно до такої мінімальної вимоги:

- а) номінальна вартість серії випуску облігацій становить суму, не меншу 25 млн грн;
- б) середньомісячна вартість біржових угод з облігаціями цієї серії випуску протягом останніх 6 місяців становить не менше 400 тис грн;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

7. Для внесення та перебування цінних паперів інститутів спільного інвестування в першому рівні лістингу інститут спільного інвестування повинен існувати не менше:

- а) трьох років;
- б) п'яти років;
- в) семи років;
- г) немає правильної відповіді.

3. Визначте, чи має право емітент самостійно здійснювати первинне розміщення цінних паперів власного випуску:

- а) не може в будь-якому випадку;
- б) може, якщо емітент не є торговцем цінними паперами;
- в) може, за попередньою згодою ДКЦПФР;
- г) може, якщо це передбачено умовами випуску.

4. Визначте, емітентом яких видів цінних паперів може бути держава в особі своїх органів:

- а) казначейських зобов'язань;
- б) облігацій місцевих позик;
- в) ощадних сертифікатів;
- г) акцій державних акціонерних товариств.

Література [1–3; 6; 17; 46; 52]

Тема 5. Торговці цінними паперами

1. Поняття професійної діяльності на фондовому ринку.
2. Види професійної діяльності на ринку цінних паперів.
3. Брокерська діяльність.
4. Дилерська діяльність.
5. Діяльність з управління цінними паперами.
6. Обмеження на суміщення видів професійної діяльності на фондовому ринку.
7. Професійні учасники ринку цінних паперів: види, характеристика, особливості функціонування.
8. Ліцензування професійних учасників фондового ринку.

Тести для самоперевірки

1. Торговець цінними паперами може провадити дилерську діяльність, якщо має сплачений грошима статутний капітал у розмірі не менш як:

- а) 120 тис. грн;
- б) 300 тис. грн;
- в) 600 тис. грн;
- г) 1 млн грн.

2. Торговці цінними паперами можуть здійснювати такі види діяльності з випуску та обігу цінних паперів:

- а) діяльність з випуску цінних паперів;
- б) комісійну діяльність;
- в) комерційну діяльність;
- г) усі відповіді правильні.

3. У рамках регулярної інформації торговці цінними паперами складають:

- а) щомісячні дані;
- б) щоквартальні та річні дані.
- в) річні дані;
- г) правильні відповіді “а” і “б”.

Література [1–4; 6; 17; 25; 30; 46; 50]

Тема 6. Національна депозитарна система

1. Поняття та структура національної депозитарної системи.
2. Прямі учасники національної депозитарної системи.
3. Опосередковані учасники національної депозитарної системи.
4. Національний депозитарій.
5. Депозитарії.
6. Зберігачі.
7. Реєстратори власників іменних цінних паперів.

Тести для самоперевірки

1. Зберігач відмовляє своєму депоненту у прийнятті до виконання розпорядження на одержання/переказ (поставку) цінних паперів та надає депоненту повідомлення про відмову у прийнятті до виконання розпорядження з обов'язковим обґрунтуванням причини відмови у випадку, якщо:

- а) відсутні та/або неправильно заповнені обов'язкові реквізити в цьому розпорядженні;
- б) інформація, що надана в розпорядженні на одержання/переказ (поставку) цінних паперів, недостовірна або підроблена;
- в) зазначені в розпорядженні депонента на одержання цінних паперів грошові кошти, що призначені для оплати за цінні папери, відсутні на рахунку для проведення грошових розрахунків за операціями із цінними паперами;
- г) усі відповіді правильні.

2. Зберігачем цінних паперів можуть бути:

- а) юридична особа, яка має відповідну ліцензію, видану в установленому порядку;
- б) компанія з управління активами інституту спільного інвестування;
- в) незалежний оцінювач майна інституту спільного інвестування;
- г) пов'язані особи незалежного оцінювача майна інституту спільного інвестування.

2. Підготувати доповідь на тему “Фінансові показники компаній з управління активами під час фінансової кризи в Україні”.
3. Підготувати реферат на тему “Сертифіковані фахівці компанії з управління активами”.

Література [1–4; 11; 17; 29; 46; 50]

Тема 9. Правовий режим діяльності інших видів інституційних інвесторів

1. Інвестиційні банки.
2. Недержавні пенсійні фонди.
3. Страхові компанії.
4. Кредитні спілки.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Нормативно-правове регулювання інвестиційних банків в Україні”.
2. Підготувати доповідь на тему “Недержавні пенсійні фонди в Україні”.

Література [29; 46; 50]

Змістовий модуль IV. Правове регулювання фондової біржі як організатора торгівлі

Тема 10. Поняття, завдання та функції фондової біржі

1. Сутність фондової біржі.
2. Члени фондової біржі та вимоги до них.
3. Органи управління фондової біржі.
4. Правила та внутрішні документи фондової біржі.
5. Вимоги до цінних паперів, які котуються на фондовій біржі.
6. Процедури лістингу й делістингу.

Тести для самоперевірки

1. Правила фондової біржі складаються з порядку:

- а) організації та проведення біржових торгів;
- б) лістингу та делістингу цінних паперів;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

2. Відповідно до Закону України “Про цінні папери і фондовий ринок” членами фондової біржі можуть бути:

- а) виключно торговці цінними паперами;
- б) юридичні особи;

поративних прав та цінних паперів, що не допущені до торгів на фондовій біржі або в торговельно-інформаційній системі:

- а) 25;
- б) 50;
- в) 75;
- г) 90.

5. Корпоративний інвестиційний фонд — це інститут спільного інвестування, який створюється у формі:

- а) публічного акціонерного товариства;
- б) приватного акціонерного товариства;
- в) товариства з обмеженою відповідальністю;
- г) повного товариства.

6. Пайовий інвестиційний фонд створюється у формі:

- а) публічного акціонерного товариства;
- б) приватного акціонерного товариства;
- в) товариства з обмеженою відповідальністю;
- г) не є юридичною особою.

7. Вимоги щодо мінімального обсягу активів застосовуються до пайового інвестиційного фонду не раніше ніж через ___ з дня його реєстрації в реєстрі ІСІ:

- а) три місяці;
- б) шість місяців;
- в) дев'ять місяців;
- г) дванадцять місяців.

Література [1–4; 11; 17; 29; 46; 50]

Тема 8. Компанія з управління активами

- 1. Компанія з управління активами.
- 2. Організаційно-правова форма компанії з управління активами.
- 3. Взаємодія компанії з управління активами з інститутами спільного інвестування.
- 4. Фінансові вимоги щодо компанії з управління активами.

Практичні завдання

- 1. Підготувати реферат на тему “Фінансові критерії компанії з управління активами”.

3. Зберігачем здійснюються:

- а) надання послуг щодо зберігання цінних паперів ІСІ;
- б) облік прав власності на цінні папери ІСІ;
- в) обслуговування операцій ІСІ.
- г) усі відповіді правильні.

4. До прямих учасників Національної депозитарної системи не належать:

- а) депозитарії;
- б) зберігачі;
- в) торговці цінними паперами;
- г) реєстратори власників іменних цінних паперів.

5. До прямих учасників Національної депозитарної системи належать:

- а) депозитарії;
- б) зберігачі;
- в) реєстратори власників іменних цінних паперів;
- г) усі відповіді правильні.

6. До прямих учасників Національної депозитарної системи належать:

- а) торговці цінними паперами;
- б) зберігачі;
- в) банки;
- г) емітенти.

7. До опосередкованих учасників Національної депозитарної системи належать:

- а) торговці цінними паперами;
- б) депозитарії;
- в) банки;
- г) правильні відповіді “а” і “с”.

8. До опосередкованих учасників Національної депозитарної системи належать:

- а) торговці цінними паперами;
- б) емітенти;
- в) банки;
- г) усі відповіді правильні.

9. Організатор торгівлі складає та надсилає депозитарію, а депозитарій приймає від організатора торгівлі відомість сквитованих розпоряджень, якщо:

- а) правилами організатора торгівлі передбачено надання інформації щодо укладених на цьому організаторі торгівлі

договорів щодо цінних паперів у вигляді такої відомості та визначений порядок її складання і надання депозитарію;

- б) у договорі між депозитарієм та організатором торгівлі визначене право депозитарію отримувати від організатора торгівлі відомість сквитованих розпоряджень та право організатора торгівлі надавати депозитарію таку відомість для виконання розрахунку за договорами, які укладені на організатора торгівлі;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

10. Організатор торгівлі складає та надсилає депозитарію, а депозитарій приймає від організатора торгівлі відомість сквитованих розпоряджень, якщо:

- а) у договорі між депозитарієм та організатором торгівлі визначене право депозитарію отримувати від організатора торгівлі відомість сквитованих розпоряджень та право організатора торгівлі надавати депозитарію таку відомість для виконання розрахунків за договорами, які укладені на організатора торгівлі;
- б) у депозитарному договорі та в договорі про кліринг та розрахунки за договорами щодо цінних паперів між депозитарієм та зберігачем, який є учасником організатора торгівлі, передбачене право депозитарію приймати від організатора торгівлі відомість сквитованих розпоряджень для виконання розрахунків за договорами, які укладені на організатора торгівлі;
- в) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) немає правильної відповіді.

Література [6; 14; 17; 25; 46; 50]

Змістовий модуль III. Правове регулювання інституційних інвесторів

Тема 7. Інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)

1. Інститути спільного інвестування.
2. Корпоративний інвестиційний фонд.
3. Пайовий інвестиційний фонд.
4. Інвестиційна декларація.
5. Інвестиційний сертифікат.

Тести для самоперевірки

1. Залежно від здійснення викупу власних цінних паперів інститути спільного інвестування поділяються на такі типи:

- а) відкритий, інтервальний і закритий;
- б) диверсифікований і недиверсифікований;
- в) пайовий і корпоративний;
- г) строковий і безстроковий.

2. Інститут спільного інвестування вважається диверсифікованим, якщо він відповідає таким вимогам:

- а) кількість цінних паперів одного емітента в активах ІСІ не перевищує 10 відсотків загального обсягу їх емісії;
- б) сумарна вартість цінних паперів, що становлять активи ІСІ в кількості більше ніж 5 відсотків загального обсягу їх емісії, на момент їх придбання не перевищує 40 відсотків вартості чистих активів ІСІ;
- в) не менш як 80 відсотків загальної вартості активів ІСІ становлять грошові кошти, ощадні сертифікати, облігації підприємств та облігації місцевих позик, державні цінні папери, а також цінні папери, що допущені до торгів на фондовій біржі або в торговельно-інформаційній системі;
- г) усі відповіді правильні.

3. Диверсифікованим ІСІ забороняється:

- а) тримати у грошових коштах, на банківських депозитних рахунках, в ощадних сертифікатах та облігаціях, емітентами яких є комерційні банки, більше ніж 30 відсотків загальної вартості активів ІСІ;
- б) купувати або додатково інвестувати в цінні папери одного емітента більше ніж 5 відсотків загальної вартості активів ІСІ;
- в) купувати або додатково інвестувати в державні цінні папери, доходи за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України, більше ніж 25 відсотків загальної вартості активів ІСІ. При цьому забороняється інвестувати кошти ІСІ менше ніж у три види державних цінних паперів;
- г) усі відповіді правильні.

4. Венчурним фондом є недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів власного випуску та активи якого більш ніж на __ відсотків складаються з кор-